

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 (HE 99/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 27.10.2025.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- budjettineuvos Armi Liinamaa, valtiovarainministeriö
- finanssineuvos Janne Huovari, valtiovarainministeriö
- pääsihteeri Jenni Jaakkola, Talouspolitiikan arviointineuvosto
- johtaja Jukka Nummikoski, työ- ja elinkeinoministeriö
- ilmastopaneelin jäsen Kati Koponen, Suomen ilmastopaneeli
- johtaja, pääekonomisti Penna Urrila, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- asiantuntija Sampo Seppänen, Energiateollisuus ry
- pääekonomisti Jukka Appelqvist, Keskuskauppakamari
- pääekonomisti Patrizio Lainá, STTK ry
- ekonomisti Tatu Knuutila, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- toimitusjohtaja Minna Helle, Teknologiateollisuus ry
- valtiotieteen tohtori Vesa Vihriälä

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- UTAK - Uuden talousajattelun keskus
- Suomen Pankki
- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- Business Finland Oy
- Finnvera Oyj
- Suomen elokuvasäätiö sr
- Metsäteollisuus ry
- Suomen Yrittäjät ry

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Arvioinnin lähtökohdat ja talouden toimintaympäristö

Vuoden 2026 talousarvio perustuu hallitusohjelmaan ja vuosia 2026—2029 varten laadittuun julkisen talouden suunnitelmaan. Talousarvioesityksen linjausten taustalla ovat heikkona jatkunut suhdannetilanne, huonontunut työllisyystilanne sekä julkisen talouden kasvava alijäämä. Epävarmuus geopoliittisessa toimintaympäristössä, Venäjä pitkittynyt hyökkäyssota Ukrainaan sekä Yhdysvaltojen asettamat tullit hidastavat talouden kasvua. Inflaation selvä hidastuminen ja korkojen lasku ovat parantaneet kotitalouksien ostovoimaa, mutta reaalityulojen kasvusta huolimatta yksityinen kulutus ei ole toistaiseksi juurikaan lisääntynyt. Toisaalta energiasiirtymään ja puolustukseen liittyvät hankkeet lisäävät investointeja, mikä vaikuttaa talouden kasvuun positiivisesti.

Hallituksen talouspolitiikan keskeisinä tavoitteina ovat julkisen talouden vakauttaminen ja vahvistaminen sekä talouskasvun edistäminen. Julkisen talouden alijäämää pyritään hallituskauden aikana pienentämään erilaisin sopeutustoimin sekä verotuksellisin toimenpitein. Samalla talouden kasvua pyritään käynnistämään mm. T&K-panostuksilla, verotusta koskevilla toimenpiteillä sekä rakenteellisilla uudistuksilla, kuten työnteon kannustimia kohentavilla toimilla.

Talousvaliokunta tarkastelee tässä lausunnossa talousarvioesitystä ja talouden toimintaympäristöä oman toimialansa näkökulmasta keskittyen talouden kasvuun vaikuttaviin toimiin sekä asian-
tuntijakuulemisessa esiin nousseisiin teemoihin.

Julkisen talouden tilanne ja finanssipolitiikan linja vuoden 2026 talousarviossa

Hallitus esittää vuoden 2026 talousarvion määrärahoiksi 90,3 miljardia euroa, mikä on 1,1 miljardia euroa enemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa. Menojen kasvua selittävät kasvavat puolustusmenot, julkisen velan hoitamiseen liittyvien korkomenojen nousu, lakisäätöiden inflaatiotarkistukset, Suomen EU-jäsenmaksun nousu, sekä hyvinvointialueiden rahoitusmenot. Ensi vuoden talousarvioesitys on 8,7 miljardia alijäämäinen, ja alijäämä katetaan uudella velalla. Vuodelle 2026 ennustettu koko julkisen talouden alijäämä on 3,6 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen, ja julkisyhteisöjen velkasuhteeksi ennustetaan 88,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Vuonna 2026 alijäämän ennustetaan pienenevän vuoteen 2025 verrattuna, mutta se ylittää silti selvästi EU:n finanssipoliittisten sääntöjen mukaisen viitearvon.

Hallitusohjelman mukaisten noin kuuden miljardin euron sopeutustoimien ja vuonna 2024 sovitujen sopeutustoimien lisäksi syksyn 2025 budjettiriihessä sovittiin noin 1 miljardin euron toimenpidekokonaisuudesta valtion velan kasvun hillitsemiseksi. Uudet sopeutustoimet kohdistuvat muun muassa korkotukilainavaltuuksiin ja yritystukiin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan työttömyysaste on vuonna 2025 keskimäärin 9,4 prosenttia. Ensi vuonna työllisyystilanteen ennustetaan paranevan ja työllisyysasteen nousevan 76,5 prosenttiin, jos talous kasvaa ennusteiden mukaisesti. Tällöin myös hallituksen toteuttamat työmarkkinoita koskevat rakenteelliset uudistukset tukevat talouden kasvua nykyistä tehokkaammin. Talousarviossa ehdotetaan nuorten työllistämisseteliä nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi sekä työttömille parempia mahdollisuuksia opiskeluun avoimessa korkeakoulussa.

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp

Talousvaliokunta yhtyy useissa asiantuntijalausunnoissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan talouspolitiikan keskeisenä ja pitkäjänteisenä painopisteenä tulee olla talouden sopeuttaminen velkakehityksen hillitsemiseksi ja julkisen talouden alijäämän pienentämiseksi. Suomen heikko BKT-kehitys on suureksi osaksi rakenteellinen ongelma, jota ei voi poistaa yksinomaan elvyttävällä tai muulla tavoin julkista taloutta heikentävällä finanssipolitiikalla. Valiokunta pitää useiden asiantuntijalausuntojen tavoin talouden sopeutustahtia asianmukaisena nykyisessä suhdante-tilanteessa. Määrätietoista, kustannustehokasta ja oikein kohdennettua talouden sopeuttamista edellyttävät myös liiallista alijäämää koskevat EU:n finanssipolitiikan säännöt sekä Suomen luotoluokituksen heikentyminen heinäkuussa 2025.

Talouden kasvu ja keskeiset kasvupolitiikan toimenpiteet

Suomen talouskasvu on ollut viime vuosina selvästi heikompaa kuin EU-alueella keskimäärin, ja talous on myös vuonna 2025 kasvanut ennakoitua heikommin. Taustalla ovat muun muassa asuntomarkkinoiden ja yksityisen kulutuksen heikko kehitys. Investoinnit ovat kuitenkin kasvaneet tänä vuonna, mikä luo pohjaa kasvulle tulevina vuosina. Suomeen on vireillä paljon energiasiirtymään ja uusiin teknologioihin liittyviä investointeja, ja myös puolustushankinnat nostavat investointien tasoa pidemmäksi aikaa eteenpäin. Tämän vuoden budjettiriiheen tehdyssä valtiovarainministeriön ennusteessa bruttokansantuotteen ennustetaan kasvavan 1,4 prosenttia vuonna 2026, 1,7 prosenttia vuonna 2027 ja 1,6 prosenttia vuodessa vuosina 2028 ja 2029.

Sopeutustoimien ohella hallituksen toimenpiteiden tavoitteena on edistää ja vauhdittaa talouden kasvua, joka on välttämätön edellytys julkisen talouden tilanteen korjaamiseksi ja yhteiskunnan keskeisten hyvinvointipalvelujen turvaamiseksi. Keskeisistä vuotta 2026 koskevista talouspoliittisista linjauksista päätettiin jo hallituksen puoliväliriihessä keväällä 2025, jolloin päätettiin muun muassa ansiotuloverotuksen ylimpien marginaaliverojen ja yhteisöveron kevennyksistä sekä useista sellaisista talouskasvun edellytyksiä vahvistavista toimista, joiden arvioidaan vahvistavan veronkevennysten dynaamisia vaikutuksia. Talousvaliokunta toteaa, että hallituksen toimenpiteet talouskasvun vauhdittamiseksi muodostavat kokonaisuuden, johon sisältyy muun muassa T&K-panostuksia, luvituksen sujuvoittamista ja yritysten rahoitusten saatavuutta koskevia toimia sekä investointeja infrastruktuuriin.

Talousvaliokunta toteaa, että kasvutoimien keskeisenä tavoitteena on varmistaa toimintaympäristö, joka on houkutteleva sekä kotimaisille että ulkomaisille investoinneille ja joka luo mahdollisimman suotuisat olosuhteet viennille. Valiokunta pitää tärkeänä, että kyetään luomaan positiivinen ja tulevaisuuteen katsova asenneilmapiiri, joka kannustaa yrityksiä kasvamaan sekä investoimaan puhtaisiin teknologioihin ja joka on houkutteleva myös osaajien näkökulmasta. Uusien investointien tavoittelemisen ohella on tärkeää pyrkiä varmistamaan myös jo vireillä ja suunnitella olevien investointien toteutuminen.

Valiokunta viittaa asiantuntijalausuntoihin ja toteaa, että Suomessa on merkittävää kasvupotentiaalia monella EU:n kriittiseksi luokittelemalla teknologia-alueella, joihin lukeutuvat edistyneet puolijohdeteknologiat, tekoälyteknologiat, kvanttitekologiat, bioteknologiat, edistyneet konnektiviteetti-, navigaatio- ja digitaaliset teknologiat, edistyneet anturitekologiat, avaruusteknologiat, energiateknologiat, robotiikka sekä edistyneet materiaali-, valmistus- ja kierrätysteknologiat. Talousvaliokunta korostaa T&K-panostusten ja niiden avulla vivutetun yksityisen pääoman

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp

keskeistä merkitystä talouskasvun näkökulmasta. Valiokunta pitää välttämättömänä, että tutkimus- ja kehitystoimintaan panostetaan jatkossakin edellisellä hallituskaudella saavutetun parlamentaarisen yhteisymmärryksen mukaisesti, jotta suomalaisia ratkaisuja saadaan laajasti käyttöön ja hyödynnettäväksi kotimaassa sekä EU:ssa ja globaalisti.

Pk-yritysten rahoituksen saatavuus

Asiantuntijalausunnoissa sekä useissa muissa yhteyksissä on tuotu esiin vakava huoli pk-yritysten rahoituksen saatavuudesta. Pk-yritysbarometrin mukaan yhä useammalla suomalaisella pk- ja mikroyrityksellä on vaikeuksia saada rahoitusta markkinoilta toimintaansa varten. Rahoitusmarkkinoita koskeva sääntely on tiukentunut, ja markkinarahoittajat välttävät riskinottoa, minkä seurauksena erityisesti mikroyritykset jäävät usein vaille rahoituspalveluja. Ilmiö korostuu haja-asutusalueilla, joilla vakuusarvot ovat matalammat. Tämä ongelma on tunnistettu myös työ- ja elinkeinoministeriön 25.8.2025 julkaisemassa selvityksessä Innovaatioista avaimet pk-yritysten kasvuun. Selvityksen mukaan pk-yritysten rahoituksen saatavuuteen liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi tarvitaan muun muassa uusia rahoitusmuotoja kasvurahoitusmarkkinan monipuolistamiseksi.

Talousvaliokunta viittaa saamiinsa asiantuntijalausuntoihin ja toteaa, että mikro- ja pk-yritykset panostavat suhteellisesti eniten tutkimus- ja kehitystoimintaan sekä tuovat markkinoille merkittävästi uusia tuotteita ja prosesseja. Myös tukien vaikutukset ovat huomattavia erityisesti niissä pienissä ja uusissa yrityksissä, joiden innovaatiokapasiteetti on korkealla tasolla. Valiokunta pitää Suomen talouden kasvumahdollisuuksien ja kilpailukyvyn näkökulmasta erittäin tärkeänä, että hallituksen kasvutoimenpiteiden kokonaisuus huomioi myös pienten yritysten toimintaan ja kasvuun liittyvät tarpeet.

Muuta

Osana talouden sopeutus- ja kasvutoimenpiteitä viime kevään kehysriihen päätökset ja vuoden 2026 talousarvioesitys sisältävät myös verotukseen ja yritystukien tasoon liittyviä linjauksia. Näiden toimenpiteiden tavoitteena on täydentää hallituksen aiempia sopeutus- ja kasvutoimia.

Verotus. Asiantuntijalausunnoissa kiinnitetään talouden kasvumahdollisuuksien ja yritysten toimintaedellytysten näkökulmasta huomiota erityisesti ansiotulo- ja yritysverotusta sekä kaivosten ja datakeskusten verotusta koskeviin linjauksiin. Korkeimpien marginaaliverojen alentamista 52 prosenttiin pidetään useimmissa asiantuntijalausunnoissa perusteltuna erityisesti sen vuoksi, että toimenpiteen katsotaan edistävän talouden kasvua ja sen itserahoitusasteen arvioidaan olevan erittäin korkea. Sen sijaan yhteisöveron alentamisesta on asiantuntijalausunnoissa esitetty eriäviä näkemyksiä. Kaivoksiin ja datakeskuksiin kohdistuvia veronkiristyksiä pidetään valitettavina, mutta useissa lausunnoissa ymmärretään myös tarve hakea julkisen talouden tasapainottamista laajalla keinovalikoimalla.

Yritystuet. Talousarvioesityksessä yritystukia ehdotetaan karsittavaksi yhteensä noin 140 miljonnalla eurolla. Talousvaliokunta viittaa asiantuntijalausuntoihin ja pitää talouden sopeutusten hakemista yritystuista sinänsä oikeasuuntaisena toimenä. Yrityksille myönnettävät tuet muodostavat monitahoisen kokonaisuuden, jonka yksinkertaistaminen ja virtaviivaistaminen on aiemmin

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp

osoittautunut vaikeaksi. Tehtävän haasteellisuutta lisää myös viime vuosina kiihtynyt valtiontukikilpailu sekä EU:ssa että globaalisti.

Asiantuntijalausunnoissa on tuotu esiin huoli siitä, että pk-yritysten kasvumahdollisuuksia voisi heikentää se, että Business Finlandin innovaatioiden skaalaamiseen ja kaupallistamiseen tarkoitettua tukea ehdotetaan talousarvioesityksessä vähennettäväksi 15 miljoonalla eurolla vuodesta 2026 alkaen. Talousvaliokunta toteaa, että juuri innovaatioiden skaalaamiseen ja kaupallistamiseen liittyvät haasteet on useissa yhteyksissä tunnistettu merkittäväksi suomalaisten yritysten kasvun esteeksi. Valiokunta korostaa, että talouden kasvutoimia suunniteltaessa ja toteutettaessa innovaatioiden skaalaaminen ja kaupallistaminen tulisi nähdä kiinteänä osana T&K-toimintaa.

Kokoavia huomioita

Valiokunta katsoo, että talouspolitiikan keskeisenä ja pitkäjänteisenä tavoitteena tulee olla talouden sopeuttaminen velkakehityksen hillitsemiseksi ja julkisen talouden alijäämän pienentämiseksi. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää laajapohjaista parlamentaarista yhteisymmärrystä sekä suunnitelmallista ja pitkäjänteistä sitoutumista talouden vahvistamista koskeviin toimenpiteisiin.

Valiokunta toteaa vielä, että kansainväliseen toimintaympäristöön liittyvät epävarmuudet tuovat uudenlaisia haasteita suomalaisille yrityksille ja kansantaloudelle. Muun muassa monenkeskisen sääntöpohjaisen kauppapolitiikan rapautuminen ja valtiontukikilpailun kiihtyminen ovat Suomelle ja suomalaisille yrityksille haitallisia ilmiöitä. Tämä korostaa tulevaisuuteen katsovien, laaja-alaisen, riittävien ja oikein kohdennettujen kasvutoimien keskeistä merkitystä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp

Helsingissä 23.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedeu ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Miapetra Kumpula-Natri sd
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Vesa Kallio kesk
varajäsen Ville Kaunisto kok
varajäsen Hanna Laine-Nousimaa sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Taloukasvu pitää tuplata

Keskustan mielestä Suomen talouden kasvun vauhdittaminen ei ole enää vaihtoehto, vaan välttämättömyys.

Kasvu pitää saada vähintään tuplattua ennusteista ja tämän pitää tapahtua pian. Mikäli hallitus ei ryhdy kasvutoimiin, seuraukset tavallisten ihmisten arkeen sekä yritysten tilanteeseen ja näkymiin tulevat olemaan erittäin vaikeita. Näin on jo osin käynyt. Koska taloukasvu on jäänyt ennustetusta vaimeastakin kasvusta jälkeen, niin tehdyistä sopeutuksista huolimatta velkaantumisen jatkuu rajuna.

Suomen julkinen talous on kuluneen vuoden aikana velkaantunut nopeimmin koko EU:ssa, taloukasvu on ollut kuluneen vuoden toisella vuosineljänneksellä koko EU:n heikointa ja työttömyysaste on noussut jo koko EU:n toiseksi ankarimmaksi.

Tutkimuksen ja tuotekehityksen lisäksi tarvitaan myös innovaatiota ja toimivaa viennin edistämistä

Tutkimukseen ja tuotekehitykseen satsaamisen rinnalla Suomessa tulisi aiempaa vahvemmin kiinnittää huomio kaupallistamiseen ja vientipalveluiden toimivaan kokonaisuuteen.

Pelkät T&K-satsaukset eivät yksinään riitä kestäväan kasvuun, vaan kehitystyön tulokset pitää kyetä innovaatioiden avulla kaupallistamaan. Nykyisen T&K-rahoituslain mukaisesti T&K-rahoitusta ei pystytä käyttämään innovaatiotoimintaan ja kaupallistamiseen. Tästä on muodostumassa pullonkaula kasvun aikaansaamiselle.

Business Finland on rahoitusleikkausten vuoksi vähentänyt innovaatorahoitusohjelmia, kuten lakkauttanut pienyrityksille suunnatun matalan byrokratian Innovaatioseteli-ohjelman kuluvalle hallituskaudella. Tämä oli monille yrityksille toimiva työkalu innovaatiotoiminnan käynnistämisen vaiheessa. Lisäksi ELY-keskusten yritysten kehittämispalvelut (KEHPA) on poistettu.

Business Finland on lopettamassa startup-yritysten kasvuun ja kansainvälistymiseen tarkoitettu NIY-rahoitus on viimeisin suljettava palvelu. Syynä Nuoret innovatiiviset yritykset -rahoituksen sulkemiseen on Business Finlandin mukaan "innovaatiotoiminnan määrärahojen radikaali pieneneminen ensi vuoden valtion budjetissa".

Business Finland on jo aiemmin ilmoittanut lopettavansa ja sulkevansa muita rahoitushakuaan ja -palveluitaan määrärahojen pienenemisen takia. Tempo-rahoitushaku on suljettu vuoden 2025 osalta. Tempo-rahoitus on tarkoitettu alle viisivuotiaille startup-yrityksille, joilla on uusi tuote tai palveluidea. Aiemmin suljettua Talent-rahoitusta ei avata myöskään uudelleen, vaan palvelu

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 1

lopetetaan kokonaan. Exhibition Explorer- ja Market Explorer -rahoituspalvelujen haut ovat myös päättyneet pysyvästi.

Kuluvalla hallituskaudella vientipolitiikan osalta hallituksen energia on mennyt hallinnollisiin järjestelyihin, kun aiemmin TEM:n alla toimineet Business Finlandin vientipalvelut maailmalla on siirretty ulkoministeriön alaisuuteen. Samanaikaisesti monia rahoitusohjelmien ovia suljetaan erityisesti pk-yritysten edestä.

Suomella olisi iso potentiaali ruokaviennin edistämisessä, mutta tätä ei ole kuluvalla vaalikaudella ainakaan toistaiseksi hyödyntämään.

Huomio vahvemmin pk-yrityksiin ja itäiseen Suomeen

Pääministeri Orpon hallitus on kunnostautunut kaudellaan vanhojen suuryritysten asiamiehenä. Esimerkiksi investointien uusi verokannustin kohdennettiin vain suurimmille yrityksille ja yhteisöveroa alennetaan. Yhteisöveron kahden prosenttiyksikön alentamisesta vuonna 2027 merkittävä osa kohdistuu vakiintuneille suurille pörssiyrityksille ja todellisen hyödyn veronalennuksesta keräväätkin omistajat korkeampina osinkoina. Monesti ulkomaille päätyen.

Yhteisöveron yleistä alentamista ei valiokunnan kuulemisten valossa voi pitää tehokkaana kasvu toimenpiteenä, koska se tulee lisäämään tuntuvasti julkisten talouden alijäämää. Tutkimustiedon valossa sen vaikutus investointeihin on pieni suureen verotuottomenetykseen nähden.

Pk-yritysten kontolle on koitunut puolestaan kotitalousvähennyksen tuntuva leikkaus, ALV:n korotukset sekä yrittäjävähennyksen korottamatta jättäminen. Hallitus ei ole myöskään tehnyt ratkaisuja YEL-järjestelmän parantamiseksi, vaikka onkin tarpeen sille tunnistanut.

Hallituksen kannattaisi myöntää, että kotitalousvähennykseen tehty iso leikkaus oli virheliike, joka tulisi korjata. Samalla kotitalousvähennystä tulisi korottaa yksinasuvien osalta.

Rakennusalan vaimeiden näkymien vuoksi hallituksen olisi tarpeen myös miettiä keinoja, joilla rakennusalan tilannetta voitaisiin vahvistaa, esimerkiksi vivuttamalla liikkeelle korjausrakentamista, miettimällä ARA-rakentamiseen joustavampaa välimallia finanssikriisin tapaan sekä mahdollistamalla ihmisille takauksia kehittämällä mahdollisuus päästä kiinni omaan kotiin.

Keskusta pitää ongelmallisena pk-yritysten näkökulmasta myös sitä, että Finnvera Oyj:n tappionkorvauksiin varattua arviomäärärahaa leikataan tilanteessa, jossa pankkirahoituksen toimimattomuudesta on muodostumassa jarru talouskasvulle. Kasvava määrä pk - ja mikroyrityksiä on raportoinut pk-yritysbarometrissa, että niillä on vaikeuksia markkinarahoituksen saatavuudessa, koska pankit karttavat riskiä ja pääomamarkkinat eivät edelleenkään toimi Suomessa likimainkaan samalla tavoin kuin vaikkapa Ruotsissa.

Nyt huolena on, että riskinottoa kaihtavat pankit jättävät erityisesti mikroyritykset, joita on 95,7 prosenttia suomalaisista yrityksistä, vaille lainoitusta. Finnveran tappiokovauksen leikkauksella on vaikutus Finnveran kykyyn vastata erityisesti kasvua hakevien mikro- ja pk-yritysten rahoitustarpeisiin. Sitä tulisi nyt pikemminkin nostaa kuin leikata. Keskusta on huolissaan myös siitä,

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 1

että Finnveran tehtävästä ollaan poistamassa sekä alueellinen että pk-yritysten rahoituksia koskeva painotus, jonka seurauksena myös Finnveran toimintakyky pienempien yritysten suuntaan voi jatkossa kaventua.

Itäisen Suomen tilanne on poikkeuksellisen vaikea geopolitiittisen tilanteen vuoksi. Hallituksen tulisi vihdoin ottaa tämä vakavasti sen sijaan, että on valmistelemaan iso siirtoa pois itäisen Suomen aluekehitysrahoista. Puolustukseen tulee satsata, mutta ei sitä voida tehdä valmiiksi vaikeassa tilanteessa olevan Itä-Suomen kustannuksella. Päinvastoin itäistä Suomea tulisi auttaa kokeilemalla erityistalousalueen käyttöönottoa.

Hallituspolitiikan ennustamattomuus heikentää Suomen kilpailukykyä

Yksi Suomen kilpailukykytekijä on aiemmin ollut vakaus ja ennustettavuus. Poliittinen riski investoida Suomeen on ollut pieni. Pääministeri Orpon hallituskaudella erityisesti veropolitiikassa on toimittu täysin ennakoimattomalla tavalla.

Esimerkkeinä tästä ovat vaikkapa viime vuonna kovalla kiireellä kesken vuoden tehty yleisen arvonlisäverokannan nostaminen sekä ensi vuonna voimaantulevaksi tarkoitettu datakeskusten sähköveron yllättäen ilmoitettu yli 40-kertaistaminen, koska tällä päätettiin korvata toisen alan vero, josta siitäkin oli yhtä lailla yllättäen sovittu hallituksen kehysriihessä vuotta aiemmin. Tällainen arvaamattomuus verotuksessa huono signaali Suomen maineelle vakaana investointiympäristönä.

Suomeen investointeja miettivät tahot joutuvat nyt arvioimaan, että minkä alan verotusta hallitus keksii seuraavana pistemäisesti korottaa rajusti.

Yllättävä veropolitiikka on jo osaltaan vaikuttanut siihen, että investoinnit uhkaavat pysähtyä datakeskuksiin, jolloin myös niihin liittyvät hukkalämpöhankkeet jäisivät toteutumatta. Hallituksen olisi mieluummin kannattanut pohtia sellaista ratkaisua, jossa esimerkiksi konosalien energiatehokkuusvaatimuksia olisi tiukennettu, jotta voisi saada oikeuden teollisuuden sähköverokantaan. Tämä kannustaisi toteuttamaan investoinnit tavalla, jossa lämpö saadaan hyödynnettyä tehokkaasti yhteiskunnan hyödyksi. Muissa pohjoismaissa ollaan aikeissa pikemminkin alentaa sähköveroa kuin nostamassa sitä, joten hallituksen olisi syytä arvioida vielä kertaalleen asiaa myös kilpailukyvyn näkökulmasta.

Hallituksen olisi syytä arvioida vielä myös korotettujen poisto-oikeuksien jatkamista vuodesta 2026 eteenpäinkin. Tällä voitaisiin tukea pk-yritysten investointeja kestävään siirtymään nykyistä paremmin. Mallia tulisi pikemminkin laajentaa käytettyinä hankittuihin koneisiin ja laitteisiin, mikä tukisi myös kiertotaloutta kuin lopettaa. Korotettujen poistojen malli parantaa yritysten investointihalukkuutta ja kyvykkyyttä. On myös syytä oivaltaa, että nopeutetuissa poistoissa on kyse verotuksen jakotuksesta. Siis siitä, milloin verot maksetaan, eikä siitä kuinka paljon veroja maksetaan. Vaikutukset valtiontalouteen ovat siis hyvin rajalliset, vaikkakin korotettu poisto-oikeus siirtää veronmaksuvelvollisuutta tulevaisuuteen.

Tästä voitaisiin tehdä päätös, kun hallitus pohti lupaamansa mukaisesti lokakuun loppuun mennessä uutta kasvu- ja työllisyystoimien kokonaisuutta.

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 1

Kaivosteollisuuden osalta hallituksen yhtäkkinen linja, jossa valtio kerääkin itselleen koko kasvavan verotuoton hyödyn muuttamalla jakosuhdetta yksipuolisesti valtion eduksi lausuntokierroksen jälkeen, on myös esimerkki hallituksen epävarmuutta aiheuttavasta veropolitiikasta. Kunnille ei ole jäämässä veronkorotuksesta mitään muuta käteen kuin kasvanut riski siitä, että kaivoshankkeen elinkaareen lyhenee tai kaivos jää kokonaan toteutumatta veron vuoksi. Kaivosten verottaminen on sinänsä perusteltua, mutta hallituksen on syytä varmistaa, että verotaso on sellainen, ettei se kuitenkaan vaikuta kaivosten elinkaareen tai perustamiseen, jolloin koko veronkorotuksen vaikutus voisi äkkiä mitätöityä.

Biokaasutuotantoa vauhditettava ja uusiutuvan energiantuotantoon satsattava, energiatukien vähäisyys huolettaa

Keskustan muistuttaa, että hallitus on ohjelmassaan luvannut edistää toimia, joiden avulla Suomesta tulee johtava biopohjaisten ratkaisujen kehittäjä ja tuottaja. Hallitusohjelmassa luvataan myös edistää biokaasutuotannon kehittämistä ja käynnistämistä sekä biokaasun monipuolista käyttöä. Tämän toteuttamiseksi tarvitaan samanaikaisesti toimia sekä biokaasun tuotannon että käytön edistämiseen. Vuoden 2025 talousarvio ei tuo parannusta biokaasutuotannon kannustimiin.

Hallituksen on olennaista varmistaa, että talousarvioon varatuilla määrärahoilla saadaan todella toteutettua uusia biokaasulaitos- ja kierrätyslannoitetuotantoinvestointeja Suomeen. Keskusta on peräänkuuluttanut biokaasutuotannon ja käytön tarkastelua kokonaisuutena. Tämä edellyttää yhteistyötä eri ministeriöiden kesken (MMM, TEM, YM, LVM, VM). Kokonaiskoordinaatiota hallinnonalojen välillä on syytä vahvistaa. Tällä hetkellä se näyttää puuttuvan kokonaan.

Keskusta on huolissaan siitä, että uusiutuvan energian investointien luvitus ei tule nopeutumaan hallituksen tavoittelemalla tavalla, vaan uusilta energiantuotantolaitoksilta jatkossakin edellytetään kallista ja monivaiheista ympäristösuojelulain mukaista menettelyä. Hallituksen valmistelemat toimenpiteet pikemminkin luovat epävarmuutta puhtaiden energiamuotojen investointiympäristöön.

Jakeluinfra-asetuksen muuttaminen heikensi kannustimia siirtyä biokaasuun, kun biokaasun tankkausasemat muutettiin rajatusti de minimis -tuen kautta tuettavaksi. Tärkeää olisi ollut säilyttää teknologianeutraalisuus, eikä yhdelle käyttövoimalle erillistä tukea. Tiedossa on, että etenkin Itä- ja Pohjoissuomessa tankkausasemaverkko on vielä liian harva. Lisäksi hallitus on tuonut biokaasulle uusia hallinnollisia velvoitteita, muun muassa kestävyuden todentamisveloitteen, jotka lisäävät kustannuksia eivätkä paranna biokaasuinvestointien edellytyksiä.

Hallituksen aiempi päätös jakeluveloitteen lisäveloitteen alentamisesta lisää epävarmuutta biokaasutuotannon toimialaan. Investointiympäristö ei näyttäyty houkuttelevana. Lupausten vastainen politiikka on vahingollinen niin kestävien polttoaineiden markkinoiden kehittymisen kuin huoltovarmuudenkin kannalta.

Energiatukien myöntövaltuuksia on vähennetty lähivuosina merkittävästi ja vuoden 2026 budjetissa leikkausten myötä myöntövaltuutta on alle 10 miljoonaa euroa. Uuden teknologian kaupallistamiselle ja demonstraatiohankkeille olisi kuitenkin yhä tärkeä kohdentaa määrärahoja.

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 1

Keskusta kiinnittää huomiota myös siihen, että kansallisen energia- ja ilmastostrategian luonnoksessa olleesta kirjauksesta "teollisuus- ja energiapoliittisesti merkittävälle energiaan liittyville suurille demonstraatiohankkeille varataan erillinen yhteensä 200 miljoonan euron myöntövaltuus energiatukeen vuosille 2026—2029 (50 milj. EUR/vuosi)", ei ole mitään mainintaa budjetin yhteydessä. On jäänyt epäselväksi, että miltä osin tätä myöntövaltuutta aiotaan toteuttaa.

TEM:in myöntämistä energiatuen isoista hankkeista 99 % on suuntautunut vuosina 2018—2023 uuden teknologian hankkeisiin.

Hallinnon määrärahat ja sääntelyn sujuvoittaminen

Hallinnon tehostaminen määrärahoja vähentämällä on sinänsä perusteltua toimintaa. Tämä olisi kuitenkin syytä toteuttaa siten, että tehtäviä ja velvoitteita karsitaan sekä lupaprosesseja helpotetaan. Luvituksen tulisi olla hidasteen sijaan Suomen kilpailukykytekijä, niin että meillä on takuu-aikoinen Euroopan nopein luvitusprosessi vaalikauden loppuun mennessä.

Nyt riskiä on, että säästöt kohdentuvat tavalla, jotka pidentävät lupaprosesseja ja vaikuttavat edellytyksiin tehdä oikea-aikaista EU-vaikuttamista sekä hidastavat tarvittavien lainsäädäntöhakkeiden valmisteluajoja. Hallinnosta säästämisen ei saa tarkoittaa sitä, että yritysten kannalta asiat menevät entistä jähmeämmäksi.

Sen sijaan oikeasti tehtäviä ja velvoitteita karsimalla sekä sääntelyä sujuvoittamalla voitaisiin hallinnosta säästää enemmänkin kuin mitä hallitus kykenee tekemään. Suomen sääntelyn suhteen olisi tarpeen aloittaa kokonaisvaltainen kartoitus, jonka myötä purettaisiin sellaista sääntelyä, jota Suomessa on tehty yli EU:n vaatiman tason. Nykyisellään suomalainen sääntely aiheuttaa Suomessa monilla eri aloilla toimiville yrityksille ylimääräisiä kustannuksia moneen muuhun EU-maahan verrattuna. Tämä on ongelmallinen tilanne, koska markkinat toimivat yli kansallisvaltioiden rajojen.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa valtion talousarviota vuodelle 2026 koskevassa mietinnössä huomioon edellä olevan.

Helsingissä 23.10.2025

Timo Mehtälä kesk
Vesa Kallio kesk

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp Eriävä mielipide 2

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Hallituksen tekemät säästöt kohdistuvat epäoikeudenmukaisesti

Taloustilanne on heikentynyt edelleen vuoden 2025 aikana. Julkisen ja yksityisen kulutuksen näkymät ovat heikot. Kuluttajien luottamusta ja siten yksityistä kulutusta heikentää erityisen paljon työttömyyden pelko. Hallitus on joutunut ottamaan lisää velkaa ja odotukset ensi vuodelle ennustettua orastavaa talouskasvua kohtaan ovat suuret. Hallitus heikentää talouskasvun edellytyksiä omilla toimillaan ja syyttää velkaantumisesta edellistä hallitusta, vaikka on osoitettavissa, että Suomen erkaantuminen muiden Pohjoismaiden julkisen velan tasosta tapahtui nimenomaan aikavälillä 2008—2015, jolloin finanssikriisi tyrehtyi talouskasvun eikä talous ole palautunut noista vuosista. Kehitys on kansainvälisesti poikkeuksellinen.

Hallitus ei kohdista sopeutustoimia juurikaan yrityksiin tai suurituloisiin kansalaisiin. Päinvastoin yhteisöveroa alennetaan. Sopeutuksella rahoitetaan kehysriihen veronkevennyksiä, jotka painottuvat niille, joilla tarve lisärahalle on pienin. Toisaalta ennakoimattomat veronkorotukset esimerkiksi sähköveroon lisäävät epävarmuutta yrityksissä kuten myös ilmastotoimien jarruttaminen.

Valtion eläkerahaston varojen käyttäminen budjettitalouden kikkailuun on kyseenalaista ja haitallista. Asuntorakentamisen korkotukien leikkaaminen pahentaa suhdannevaihteluita eikä pienennä julkista alijäämää. Lisäksi rakennusalan ahdinko kasvaa ja tärkeät verotulot jäävät saamatta ja kohtuuhintaiset asunnot rakentamatta.

Budjettiriihessä päätetyn miljardin euron sopeutuksesta 200 miljoonaa euroa ajoittuu ensi vuodelle ja loput vuodelle 2027. Aiemmat sopeutuspäätökset ja veronkevennysten ajoitus huomioiden, on ensi vuoden finanssipolitiikan viritys neutraali. Jos kasvu käynnistyy ensi vuonna, on neutraali finanssipolitiikka perusteltua. Tämän vuoden kiristävä finanssipolitiikka on sen sijaan virhe.

Vihreän siirtymän hidastaminen haitallista Suomen taloudelle — 2035 ilmastotavoitteesta pidettävä kiinni

Suomalainen elinkeinoelämä on vahvasti sitoutunut vihreään siirtymään ja 2035 ilmastotavoitteeseen. Myös kansalaisten tuki kunnianhimoiselle ilmastopolitiikalle on ilmastobarometrin mukaan vahva. Suomen hallituksen ilmastopoliittiset toimet ja ennen kaikkea toimettomuus on haitallista sekä yritysten toimintaympäristön, kansantalouden, Suomen globaalin vastuun, tulevien sukupolvien oikeuksien ja suomalaisten hyvinvoinnin näkökulmasta. Esimerkiksi Teknologiateollisuus sanoo lausunnossaan suoraan: Suomen tulee pitää kiinni hiilineutraalisuustavoitteesta vuoteen 2035 mennessä. Myöskään EU:lla ei ole varaa heikentää ilmastotavoitettaan, sillä päästövähennystavoitteet synnyttävät markkinaehtoisesti kysyntää puhtaille ratkaisuille myös EU:n sisämarkkinoilla. Vaikuttava ilmastopolitiikka luo siten mahdollisuuden rakentaa vahvempaa ja kilpailukykyisempää Eurooppaa.

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp Eriävä mielipide 2

SDP kannattaa Suomen 2035 tavoitetta ja katsoo, että se voidaan saavuttaa niin, että talous ja hyvinvointi kasvavat samalla kun päästöt vähenevät. Toimettomuus ilmasto- ja luontopolitiikassa on iso riski talouden, ihmisten ja hyvinvointiyhteiskunnan kannalta. Toimettomuus heikentää mahdollisuuksia vaikuttaa kiihtyvästi etenevään luontokatoon ja ilmaston lämpenemiseen.

Suomen hiilineutraaliuteen liittyviä tavoitteita edistetään 170 milj. euron määrärahalta, joka on pienempi kuin vastaavat vuoden 2025 määrärahat. Kun resurssit pienenevät, olisi syytä kiinnittää entistä enemmän huomiota ilmastonmuutoksen hillintätoimien kohdentamiseen ja vaikuttavuuteen sekä niihin päätöksiin, jotka vaikeuttavat vihreää siirtymää. On surullista, että vuonna 2026 Suomeen ei valmistu näillä näkymin yhtään uutta tuulivoimalaa. Hallituksen politiikka on heikentänyt toimintaympäristöä Suomessa ja epävarmuus tulevasta säätelystä, esimerkiksi tuulivoimaloiden kiinteistä etäisyyksistä, heikentää sitä edelleen.

Esimerkiksi maankäyttösektorin tehokkaat päästövähennyskeinot, kuten turvemaapeltojen käytön ohjaaminen ja suometsien ravinnetilanteen parantaminen ja vesitalouden säätely sekä jatkuvan kasvatuksen suosiminen turvemailla ovat kustannustehokkaita ja suuressa mittakaavassa käyttämättä Suomessa. Metsätalouden arvonlisää täytyy nostaa. Talousarvioesityksestä puuttuvat täysin kannusteet puun jalostusasteen nostamiseksi ja innovatiivisten uusien tuotteiden saamiseksi teollisen mittakaavan tuotantoon.

On hyvä muistaa, että Suomen nettopäästöt eivät ole vähentyneet yli 30 vuoteen, vaikka fossiilisia päästöjä on vähennetty mallikkaasti. Syynä tähän on maankäyttösektorin päästöt. EU:n taakanjakosektorin tavoite -50 % vuoteen 2030 mennessä on myös vaarantunut. Syynä on etenkin liikenteen biopolttoaineiden jakeluvolvoitetasojen laskeminen. Lisäksi seuraavina vuosina on tarkoitus laskea polttoaineiden CO₂-komponenttia 100 miljoonalla eurolla. Vuoden 2026 budjetissa liikennepolttoaineiden hiilidioksidiveroa alennetaan 50 miljoonalla eurolla. Lisäkustannuksia talouteen tuo, mikäli RRF-rahoja joudutaan palauttamaan liikennesektorin riittämättömien päästövähennystoimien vuoksi (jopa n. 80 M€).

SDP on esittänyt ilmastotoimia jokaisessa vaihtoehtobudjetissaan kuluvalle hallituskaudella. Nopeina ja vaikuttavina toimina liikenteen biopolttoaineiden jakeluvolvoitetta tulee korottaa ja maankäytön muutosmaksu ottaa käyttöön ensivaiheessa rakentamisen alle joutuvilla alueilla.

Kasvu tarvitsee tekijöitä — osaavan työvoiman saatavuus ja lisäkoulutus keskiöön

Pitkän aikavälin tuottavuuskehitystä painaa ikärakenteen nopea muutos ja nuorten aikuisten koulutustason nousun pysähtyminen.

Valtion on toteutettava politiikkatoimia, jotka lisäävät Suomen houkuttelevuutta investointien kohteena sekä osaavien työntekijöiden maana. Ikääntyvä Suomi ei tule selviämään ilman, että lisää ihmisiä muuttaa asumaan ja tekemään työtä Suomeen, työurat pidentyvät ja kouluttautuminen uusille aloille myös kesken työuran on mahdollista. Tarvitsemme pitkäjänteisiä satsauksia koko koulutusjärjestelmään ja kestävästä suomalaisten koulutustason nostoa, jotta kasvulle on edellytyksiä 2030- ja 2040-luvuilla.

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 2

Yritystuet

Yritystukien karsiminen 141 miljoonalla eurolla vuosina 2026—2027 on hyvä mutta riittämätön ponnistus ja vuonna 2026 yritystukia karsitaan vain 31 miljoonan euron edestä. Harmillisesti verotuet jäävät hallituksen toimenpiteissä sivurooliin ja toimivimmista tuista, kuten energiatuesta leikataan ja hallituksen merkittävin ilmastopäästöjä suitsiva puhtaan siirtymän tuki romutettiin. Myös tutkimukseen ja kehitykseen kohdistuva 95 miljoonan euron leikkaus on haitallinen talouskasvulle, joskin on hyvä, että valtion rahoitusosuudesta 1,2 % BKT:n arvosta vuonna 2030 ei tingitä. Toisin sanoen hallitus leikkaa toimivimpia yritystukia ja jättää haitalliset ja tehottomimmat tuet rauhaan.

Tuemme hallituksen esitystä, että suurten investointien verohyvitystä laajennetaan puoliväliriihessä sovitulla tavalla EU:n valtiontukipolitiikan puiteohjelman jatkon mukaisesti erilaisiin hiilidioksidin talteenottoon, hyötykäyttöön ja varastointiin liittyviin investointeihin. Tuen alaraja on edelleen liian korkea, että se voisi hyödyttää myös pk-sektoria, mutta positiivista on, että tukea voidaan hyödyntää edellä mainituilla tavoilla hiilidioksidiin liittyviin teollisiin investointeihin.

Energiatukien myöntövaltuuksia on vähennetty lähivuosina merkittävästi ja vuoden 2026 budjetissa leikkausten myötä myöntövaltuutta on alle 10 miljoonaa euroa. Leikkaus on ristiriidassa Kansallisen energia- ja ilmastostrategian luonnoksessa olevan kirjauksen kanssa "teollisuus- ja energiapoliittisesti merkittävälle energiaan liittyville suurille demonstraatiohankkeille varataan erillinen yhteensä 200 miljoonan euron myöntövaltuus energiatukeen vuosille 2026—2029 (50 milj. EUR/vuosi)".

Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuki lakkautettava etuajassa

Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuen lakkauttaminen etuajassa olisi järkevää ja toisi merkittävän säästön valtiontalouteen. Tuki ei kohdistu riittävästi uusiin investointeihin ja on sikäli nykyisiä rakenteita ylläpitävä, ei uudistava yritystuki.

Tutkimuksessa, kehityksessä ja innovaatioissa avaimet kestäväan kasvuun — rahoituksen kohdistumiseen kiinnitettävä huomiota

Kestävä talouskasvu perustuu pitkällä aikavälillä tutkitusti ennen kaikkea tuottavuutta parantaviin aineettomiin investointeihin, joilla luodaan uutta osaamista ja innovaatioita. Yritysten investointipäätösten ja Suomen taloudellisen maakuvan kannalta on erittäin tärkeää, että valtion T&K-panostuksien kasvattamista koskevista sitoumuksista pidetään kiinni. Tästä näkökulmasta nyt esitettävä leikkaus tutkimukseen ja kehitykseen kohdistuva 95 miljoonan euron leikkaus on haitallinen talouskasvulle. Mutta on erittäin tärkeää, että siinä ei peräännyttä politiikkapäätöksen ytimenä olevasta periaatelinjauksesta, jonka mukaan valtio kasvattaa T&K-panostuksiaan kohti 1,2 prosentin osuutta bruttokansantuotteesta vuosikymmenen loppuun mennessä.

Business Finlandin avustusmuotoiset T&K-toiminnan rahoitusvaltuudet ensi vuodelle ovat kasvamassa lähes 120 milj. euroa. Julkisen talouden suunnitelman ja T&K-rahoituksen monivuotisen suunnitelman linjausten mukaisesti Business Finlandin avustusmuotoiset kannusteet yritys-

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 1

ten T&K-toimintaan kasvavat noin 63 milj. eurolla, ja rahoitus yliopistojen, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja muiden julkisten organisaatioiden yritysläheiseen tutkimukseen kasvaa noin 50 milj. euroa.

Rakennusala on jätetty oman onnensa nojaan - elinvoima kaupungeissa heikkenee

Pidämme haitallisena asuntorakentamisen korkotukien leikkaamista nykyisessä suhdannetilanteessa. Valtion tukema asuntotuotanto on tasoittanut suhdannevaihteluita rakennusallalla ja samalla erityisesti kasvukeskuksiin on rakennettu kohtuuhintaisia koteja ihmisille. Asuntorakentamisen korkotuista leikkaaminen ei pienennä käytännössä ollenkaan julkisen talouden alijäämää. Kyse on ainoastaan lainan korkotuesta, jonka vaikutus julkisen talouden alijäämään on enimmillään noin prosentin lainakannasta. Toisin sanoen 365 miljoonan euron korkotuen leikkaaminen vahvistaa julkista taloutta parhaimmillaankin vain noin neljällä miljoonalla eurolla vuodessa. Ongelmana on joitakin vuosia sitten muuttunut tilastointikäytäntö, jonka mukaan asuntorakentamisen korkotuetut lainat lasketaan mukaan julkiseen velkaan.

On mahdollista, ettei rakennusalan toipuminen taantumasta ala vielä vuonna 2026. Tällöin hallituksella tulisi olla valmiutta kasvattaa vuoden 2027 tukitasoa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 23.10.2025

Lotta Hamari sd
Miapetra Kumpula-Natri sd
Hanna Laine-Nousimaa sd

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 3

Eriävä mielipide 3

Perustelut

Suomi on sitoutunut saavuttamaan hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivisuuden pian sen jälkeen. Hiilineutraalius on kirjattu ilmastolakiin, ja myös Orpon hallitus ilmoittaa omassa ohjelmassaan sitoutuneensa siihen. Hallitus lisää kuitenkin omalla toiminnallaan päästöjä merkittävästi esimerkiksi keventämällä fossiilisten tuontipolttoaineiden verotusta jo toista kertaa. Yhteenlaskettu veronalennus on hallituskauden aikana yli neljännesmiljardin.

Hallituksen päästöjä lisäävä politiikka on paitsi ilmaston kannalta kestäväntöntä, se antaa myös markkinoille täysin väärän signaalin. Vihreän siirtymän teollisia investointeja harkitseville politiikan tempoilevuus ja epävarmuus on myrkyä. Vihreä siirtymä on Suomen talouden keskeisin kasvumahdollisuus, eikä sitä jarruttaviin toimenpiteisiin ole varaa.

Hallitus ei edistä Suomen talouden kannalta tärkeää työhön johtavaa maahanmuuttoa ja samaan aikaan vaikeuttaa Suomessa jo olevien mahdollisuutta työllistyä ja integroitua yhteiskuntaan leikkaamalla muun muassa kotouttamisesta. Jo aiemmin tehtyjen 58 miljoonan euron leikkausten päälle hallitus esittää 30 miljoonan euron lisäleikkauksia kuntien laskennallisiin kotouttamiskorvauksiin vuodelle 2027. Suunta on täysin väärä, sillä jokainen onnistunut kotoutuminen vahvistaa yhteiskuntaa ja taloutta. Hallituksen maahanmuuttoa jarruttava politiikka on Suomen talouden ja työllisyyden kannalta haitallista.

Hallitus tekee pieniä leikkauksia yritystukiin, mutta etenkin haastavan julkisen talouden tilanteen huomioon ottaen leikkaukset jäävät aivan liian vaatimattomiksi. Ympäristölle haitallisten ja säilyttävien yritystukien leikkaaminen olisi perusteltua niin valtiontalouden, ilmasto- ja luontotavoitteiden kuin talouden tuottavuuden kehityksen kannalta. Hallituksen leikkaukset kohdistuvat kuitenkin nyt tukiin, joita voidaan pitää kestävästä kasvusta edistävänä, kuten innovaatio- ja vihreän siirtymän tukien.

Työttömyystilanne on Suomessa hälyttävä. Tilastokeskuksen mukaan työttömyysasteen trendi on noin kymmenen prosenttia. Tämä on huonoin lukema sitten 1990-luvun lamavuosien. Hallituksen toimet huolestuttavan työttömyystilanteen kääntämiseksi eivät ole riittäviä. Hallituksen tulisi muun muassa palauttaa työttömyysturvan suojaosat, laajentaa terapiatakuu nuorisolain mukaisesti kaikille 29-vuotiaille, tarjota maahanmuuttajanuorille parempaa tukea työllistymiseen ja vahvistaa nuorisotakuuta.

Asiantuntijat ovat laajasti tyrmänneet hallituksen päätöksen laskea yhteisöveroa tehottomana. Veroale pahentaa julkisen talouden vajetta tuomatta mainittavaa hyötyä kasvulle. Yhteisöveron laskeminen on nykyisellä velkaantumisen tasolla holtitonta ja kestäväntöntä, ja se pitää siksi perua.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

**Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 1**

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 23.10.2025

Oras Tynkkynen vihr

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp Eriävä mielipide 4

Eriävä mielipide 4

Perustelut

Hallitus on epäonnistunut kaikissa keskeisimmissä talouspolitiikan tavoitteissaan. Hallituskauden aikana Suomen työttömyystilanne on pahentunut jatkuvasti ja työttömyyden trendiaste on kohonnut ennätysmäiseen 10 prosenttiin. Erityisesti hallituksen kokonaiskysyntää heikentävä finanssipolitiikka on syventänyt ja pitkittänyt Suomen matalasuhdannetta. Matalasuhdanteessa toteutettu leikkauspolitiikka on kasvattanut velan suhdetta bruttokansantuotteeseen ja hallitus onnistuu tasaamaan velkasuhteen kasvun vuonna 2027 tosiasiaissa vain kirjanpidollisten toimenpiteiden avulla.

Suomen talouden keskeisin ongelma on riittämätön kysyntä

Suomen talous on vajonnut tänä vuonna uudelleen taantumaan. Erityisesti yksityinen kulutus on kehittynyt todella heikosti hallituskauden ajan ja tänä vuonna julkisen kulutuksen lasku on heikentänyt kokonaiskysyntää entisestään. Ainoastaan metalliteollisuuden vientinäkymissä on hieinan myönteisempi näkymä, mikä osittain selittää yksityisten investointien pientä kasvua.

Kotimaista yksityistä kulutusta heikentää sekä Suomen hälyttävän korkea työttömyys että reaali-palkkojen kumulatiivinen heikentyminen. Palkansaajien ostovoima on jäänyt noin kahdeksan miljardia euroa jälkeen vuoteen 2016 verrattuna. Kymmenen vuoden jaksolla suomalaisten ostovoimaa on heikentänyt muun muassa palkkojen sivukulujen siirtäminen työntekijöiden maksettavaksi kiky-sopimuksella sekä viimevuosien elinkustannusten merkittävä nousu.

Suomessa harjoitettu työvoiman tarjonnan lisäämisen politiikka ja työvoiman hinnan polkeminen työehtoja heikentämällä ei edistä talouskasvua, päinvastoin. Euroopan komission mukaan Suomen kustannuskilpailukyky on nyt sen EU-jäsenyyssajan korkein, eli korkeampi kuin esimerkiksi Nokian huippuvuosina. Kuitenkin Suomi kärsii pitkittyneestä matalasuhdanteesta ja korkeasta työttömyydestä samaan aikaan kun EU:n keskimääräinen työllisyystilanne on verrattain hyvä tullien aiheuttamasta epävarmuudesta huolimatta. Suomen tulisi panostaa halpatuotannon sijasta korkeaan osaamiseen ja korkean jalostusasteen tuotantoon.

Jotta Suomen yksityinen kulutuskysyntä elpyisi, tulisi suomalaisten ostovoimaa vahvistaa. Esimerkiksi palkkojen sivukulujen palauttaminen työnantajien maksettavaksi parantaisi työntekijöiden ostovoimaa. Työntekijöiden neuvotteluaseman vahvistaminen tukisi myös ostovoimaa vahvistavia palkkaratkaisuja tulevaisuudessa. Hallituksen päätös poistaa työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennys vie juuri päinvastaiseen suuntaan tekemällä ammattiliiton jäsenyyden suomalaiselle työntekijälle aiempaa kalliimmaksi. Sosiaaliturvaan tehdyt leikkaukset ovat merkittävästi heikentäneet kulutuskysyntää Suomessa. Pienituloisilla on korkea ns. rajakulutusalttius eli käteen jäävät tulot menevät suoran kulutukseen ja siksi heihin kohdistuvat leikkaukset ovat erityisen haitallisia kulutuskysynnän kannalta.

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 4

Yhtiöiden ja suurituloisten veroale ei lisää kysyntää

Orpon hallituksen finanssipolitiikka on ollut kiristävää ja talouskasvua kuihduttavaa. Vaikka hallitus nyt pyrkii kuvaamaan uusia päätöksiään kasvua tukevana, finanssipolitiikka säilyy voimakkaan kiristävänä vuosina 2025—2027. Useat hallituksen niin kutsutuista kasvutoimista kohdennetut suurituloisiin, joilla on alhaisempi rajakulutusalttius kuin pieni- tai keskituloisilla. Suurituloisille kohdennetut veronalennukset eivät siis merkittävästi elvytä Suomen taloutta. Ne vähentävät valtion tuloja ja myös lisäävät eriarvoisuutta, joka on jo kasvanut merkittävästi hallituksen mittavien sosiaaliturvavaleikkausten seurauksena.

Hallituksen toimet keskittyvät veronalennuksiin, joilla on erityisen huono elvyttävä vaikutus verrattuna muihin toimiin, kuten suoriin investointeihin. Hallitus päätti puoliväliriihessä laskea Suomen yhteisöveroa 20 prosentista 18 prosenttiin vuonna 2027. Ensi vuoden talousarvioesityksessä lasketaan myös korkeimmat marginaaliveroasteet noin 59 prosentista 52 prosenttiin. Koska yhteisöveron laskeminen ja marginaaliveroasteen alentaminen hyödyttävät erityisesti suuryrityksiä ja suurituloisia, niillä ei ole merkittävää kokonaiskysyntää elvyttävää vaikutusta.

Yhteisöveron laskemisen positiivisista vaikutuksista talouskasvuun ei ole vartenotettavaa näyttöä. Tuore metatutkimus päinvastoin korostaa, ettei yhteisöveron laskemisella ole yleisesti ottaen minkäänlaisia vaikutuksia talouskasvuun. Suomessa aiemmin toteutetut merkittävät yhteisöveron alennukset eivät ole merkittävästi lisänneet investointeja. Suomen yhteisöverokanta on jo nykyisessä tasossaan — eli 20 prosentissa — EU:n keskiarvon alapuolella. Suomen yhteisöveron taso on siis jo nyt erittäin kilpailukykyinen muihin EU-maihin verrattuna. Yhteisöveron alennuksesta hyötyvät erityisesti suurimpien yhtiöiden omistajat kasvavina osinkoina. Valtion verotulot sen sijaan vähenevät noin 800 miljoonalla eurolla vuosittain tämän päätöksen seurauksena.

Myöskään suurituloisille kohdennetun marginaaliveron alentamisen kasvuvaikutuksista tai väitetyistä itserahoittavuudesta ei ole näyttöä. Esitystä on perusteltu lähinnä viittaamalla yhteen tanskalaiseen tutkimukseen, joka keskittyy ihmisen elinkaaren aikana mahdollisesti realisoituihin vaikutuksiin. Tässä tutkimuksessa vaikutukset keskittyvät lisääntyneeseen työpaikan vaihtamiseen, eikä siis lisääntyneeseen työntekoon nykyisessä työpaikassa. On hyvin mahdollista, että jotkut suurituloiset reagoivat veronalennukseen tekemällä vähemmän töitä, sillä he voivat saavuttaa saman nettotulotason pienemmällä työmäärällä veronalennuksen jälkeen. Veronalennuksen vaikutukset valtion verotuloihin tulevat olemaan negatiiviset.

Työttömyys johtuu hallituksen työvoiman tarjontaa lisäävästä politiikasta

Suomen työttömyysaste on kymmenen prosentin tasolla. Työttömyys on kasvanut koko hallituskauden ajan. Oikeistohallituksen työllisyyspolitiikka, joka on perustunut työvoiman tarjonnan lisäämiseen ja työntekijöiden oikeuksien heikennyksiin, on epäonnistunut. Hallituksen uudet toimet, kuten nuorten työllistämisseteli, ovat täysin riittämättömiä ratkaisemaan Suomen työttömyyskriisiä. Pahenevalla pitkäaikaistyöttömyydellä tulee myös olemaan talouteen ja yhteiskuntaan kauaskantoisia negatiivisia vaikutuksia.

Toisin kuin hallitus pyrkii esittämään, työvoiman hinnan polkeminen, työntekijöiden oikeuksien romuttaminen ja työelämän epävarmuuden lisääminen eivät korjaa heikkoa työllisyyskehitystä.

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp Eriävä mielipide 4

Esimerkiksi työsuhdeturvan heikentämisellä ei ole tutkimuksessakaan havaittu myönteistä vaikutusta työllisyyteen. Sen sijaan investoinnit ja talouskasvu määrittävät työllisyyden ja työttömyyden tasoa. Hallitus on tehnyt virheen keskittyessään vain työvoiman tarjonnan lisäämiseen heikentämällä työntekijöitä suojelevaa lainsäädäntöä ja toisaalta sosiaaliturvan tasoa. Toimenpiteitä tulisi päinvastoin ja ennen kaikkea kohdistaa työn kysynnän parantamiseen, jotta työllisyys saataisiin kasvuun ja työttömyys laskuun.

Hallitus on myynyt tuottavaa valtion omaisuutta ja tätä kautta vähentänyt valtion suoraa roolia tuotantopäätöksissä. Suoran omistajuuden sijaan hallitus jakaa yrityksille tukia monen eri kanavan kautta. Näiden työllisyys- ja kasvuvaiikutukset ovat huomattavan epävarmoja. Hallituksen elinkeinopolitiikka rakentuu pitkälti ulkomaalaisten suuryritysten investointien houkuttelemiseen Suomeen. Eri investointien ja tilauksien kokonaisvaikutukset jäävät vähemmälle huomiolle. Esimerkiksi datakeskusten sijoittuminen Suomeen lisää sähkönkulutusta, mutta työllistävä vaikutus on varsin pieni. Sinänsä paljon työllistävä verovaroin rahoitettu meriteollisuus taas käyttää merkittävästi ulkomaista halpatyövoimaa. Ulkomaisen halpatyön systemaattinen hyväksikäyttö on jo pitkään ollut osa Orpon hallituksenkin suosimaa työvoiman tarjonnan lisäämisen politiikkaa, jonka haitallisia vaikutuksia taloudelle edellä on kuvattu.

Eläkevarat uhattuna alijäämän ja velan kasvaessa

Hallitus on epäonnistunut tavoitteessaan taittaa Suomen velka-asteen kasvu. Velka-aste kasvaa hyvin todennäköisesti sopeutuksen myötä matalasuhdanteessa, koska talouskurilla on negatiivinen kerroinvaikutus talouteen, eli se supistaa talouskasvua. Koska velkasuhde mitataan suhteessa bruttokansantuotteeseen, kasvua merkittävästi supistavat toimet kasvattavat velkasuhdetta. Kerroinvaikutus on suurimmillaan matalasuhdanteessa ja kohdistuessaan pienituloisiin, joilla on korkeampi rajakulutusalttius. Hallitus on aliarvioinut sopeutuspolitiikkansa kerroinvaikutuksen talouteen käyttämällä keinotekoisena matalaa finanssipolitiikan kerrointa.

Hallitus ei onnistu vakauttamaan velkasuhteen kasvua hallituskauden lopussa kuin näennäisesti luovalla kirjanpidolla ja tulouttamalla rahaa Valtion eläkerahastosta valtion budjettiin. On huomionarvoista, että sama hallitus vaati, ettei eläkerahastojen varallisuutta otettaisi huomioon EU:n tekemässä Suomen velkakestävyysanalyysissä. Perusteluna vaatimukselle oli, ettei eläkerahastojen varallisuutta käytetä valtion velan hoidossa. Nyt hallitus kuitenkin hyödyntää varoja valtion budjetin paikkaamiseen, koska suurituloisille ja yrityksille kohdennetut veroalennukset vähentävät verotuloja sadoilla miljoonilla vuosittain. Kyseessä on lisäksi vain hetkellinen silmänkääntötempu, sillä vuoden 2027 eläkevarojen tulouttaminen ei paikkaa tulevien vuosien verotulojen menetystä. Nyt työntekijöiden eläkevarallisuudella maksetaan suurituloisia, työnantajia ja omistajia hyödyttävät veronalennukset.

Valtion eläkerahastosta valtion budjettiin siirrettävä määrä kasvaa pysyvästi ensi vuodesta lähtien ja kertaluonteisesti vuonna 2027. Hallitus on päättänyt tulouttaa Valtion eläkerahastosta miljardi euroa vuonna 2027 valtion budjettiin. Päätös vähentää keinotekoisesti velanottotarvetta. Tämän lisäksi hallitus päätti budjettiriihessä korottaa Valtion eläkerahastosta vuosittain tuloutettavia varoja. Nämä päätökset todennäköisesti vain heikentävät julkista taloutta, sillä tuottavan omaisuuden myyntiä tarkoittavat ylimääräiset tuloutukset vähentävät velkaantumista vain näennäisesti ja lyhyellä aikavälillä.

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 4

Valtion asuntorahaston lakkauttaminen ja kohtuuhintainen asuntotuotanto

Hallitus on päättänyt lakkauttaa Valtion asuntorahaston (VAR) ja sulauttaa sen varat osaksi valtion budjettia 1.1.2026 alkaen. Valtion asuntorahaston jäljellä olevan, noin 2,3 miljardin euron kassan tulouttaminen valtion budjettiin rahaston lakkautuksen yhteydessä pienentää valtiontalouden alijäämää kertaluontoisesti kyseisellä summalla. Ilman tätä tekijää valtion budjetin alijäämä olisi 8,7 miljardin euron sijaan 11,0 miljardia euroa. Tuloutus ei kuitenkaan vähennä valtion ja julkisen talouden velkaantumista.

Suomen talouden kannalta hyvin keskeisen rakennusalan tilanne on edelleen historiallisen heikko. Hallituksen päätös leikata asuntorakentamisen korkotukia pahentaa suhdannevaihteluita eikä pienennä julkista alijäämää. Korkotukilainavaltuuksia leikataan tämän vuoden 1,75 miljardista 500 miljoonaan vuonna 2027.

VAR:in lakkauttaminen tulee merkittävästi vaikeuttamaan rakennusalan elvytystoimia ja käytännössä poistaa sosiaaliselle asuntotuotannolle korvamerkityt rahat. Rakennusala on tälläkin hetkellä syvässä ahdingossa, ja heikko suhdannetilanne on jo näkynyt lisääntyneenä työttömyytenä, yleisen vuokratason nousuna sekä pulana kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista. Rakennusalan elvytystoimien vaikeutuminen VAR:in lakkauttamisen myötä tulee todennäköisesti pahentamaan rakennusalan suhdannetilannetta.

VAR:in lakkauttaminen on nähty osana laajempaa kokonaisuutta, jonka myötä valtio vetäytyy roolistaan kohtuuhintaisen asumisen edistäjänä ja jonka myötä kohtuuhintainen asuminen jätetään lähtökohtaisesti vapaarahoitteisen asuntorakentamisen varaan, kuten hallitusohjelmassakin on linjattu.

Kohtuuhintaisen asuntorakentamisen vähentäminen palvelee pitkällä tähtäimellä asuntosijoittajia. Kun kohtuuhintaisten asuntojen tarjonta romahtaa suhteessa suureen kysyntään, varsinkin suurissa kaupungeissa, sijoittajat pystyvät korottamaan vuokria helpommin ja kerryttämään enemmän voittoa vuokraajien kustannuksella. Tälläkin saralla hallituksen politiikka palvelee enemmän sijoittajia ja pääomaa kuin tavallisia kansalaisia.

Rakentumisen tyrehtyminen aiheuttaa jo nyt vuokra-asuntopulaa. Erityisesti kasvukeskuksissa tilanne on erittäin huolestuttava, sillä pienituloisten on yhä vaikeampi löytää koteja muun muassa kalliissa Helsingissä. Tilanne on kuitenkin haastava kaikkialla Suomessa.

Meriteollisuus ja Finnveran vastuut

Syksyn aikana on kerrottu useista alus- ja telakkatoimialan kaupoista. Saksalaisomisteisen Meyer Turun telakan uusi Icon 5 -risteilijätilaus julkistettiin syyskuun lopulla. Samalla julkistettiin optio Icon 7-risteilijästä aiemman Icon 6:n jatkeeksi sekä telakan ja varustamo Royal Caribbean Groupin aiesopimus yhteistyöstä vuoteen 2036 saakka. Tämän kokoluokan risteilijöiden arvo voi olla jopa kaksi miljardia euroa risteilijältä. Lokakuussa julkisuuteen kerrottiin aiesopimuksesta koskien Yhdysvaltain rannikkovartioston jäänmurtajatilausta, joka osin kohdistuisi suomalaisille telkoille.

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp Eriävä mielipide 4

Alus- ja telakkatoimialan vientikauppojen rahoituksesta ja takauksista vastaa valtionyhtiö Finnvera, käytännössä Suomen valtio. Riskit ovat valtavat ja niiden realisoituessa maksaja on valtio ja veronmaksaja. Finnveran vientitakuut ja vientitakaukset sekä erityistakaukset olivat kesäkuun 2025 lopussa 22,2 miljardia. Tästä alus- ja telakkatoimialaan liittyneet vastuut olivat 51 prosenttia.

Meyer Turun telakalla tehtävät loistoristeilijät kuuluvat Finnveran erityisriskinoton piiriin. Finnveran erityisriskinoton valtuuksia nostettiin useilla miljardeilla keväällä 2025 juuri Meyer Turun risteilijäkauppoja silmällä pitäen. Valtuudet nostettiin 8 miljardista 12 miljardiin euroon.

Finnvera-konsernin asemaa aiotaan nyt eduskunnassa olevalla budjettilakiesityksellä (HE 64/2025 vp) muuttaa niin, että eduskunnan kontrolli yhtiöön heikkenisi eli kontrolli siirtyisi eduskunnan lainsäädäntövallasta valtion omistajaohjauksen varaan. Erityisriskinoton valtuuden määrittelyyn ei jatkossa tarvittaisi lakimuutosta. Valtion eli veronmaksajien vastuuta riskeistä lisätäisiin. Valtion suora vastuu yhtiön sitoumuksista kasvaisi.

Hallituksen talousarvioesitys, joka nojaa em. lakimuutoksiin, lisää Finnveran erityisriskinoton valtuutta 20 miljardiin euroon. On epäselvää, mihin näin suuri erityisriskinoton valtuus tarvitaan, etenkin kun käytössä oleva valtuus mitä ilmeisimmin on merkittävästi juuri 12 miljardin maksimia pienempi. Valtuuksien kasvattaminen lisää merkittävästi riskejä, jotka saattavat koitua veronmaksajan maksettavaksi. Riskien lauetessa kielteiset vaikutukset julkiseen talouteen voisivat olla hyvin dramaattiset. Vaikutuksia olisi mm. budjettitalouteen ja Suomen luottokelpoisuuteen.

Näyttää myös siltä, että em. lainsäädäntöuudistuksen myötä suomalaisen intressin määrittely jäisi Finnveraa koskevassa lainsäädännössä yleisemmälle tasolle, samalla kun eduskunnan kansanvaltaiset ohjausmahdollisuudet heikkenevät ja riskit kasvavat.

Halpatyön hyväksikäytön estäminen ja suomalaisten työehtojen noudattaminen

Alus- ja telakkatoimialan työllistävä vaikutus on hyvin merkittävä. Alihankintaverkostoissa on jopa 1200 yritystä, jotka työllistävät parhaimmillaan kymmeniä tuhansia työntekijöitä. Esimerkiksi Turun telakalla on päivittäin työssä tuhansia työntekijöitä, valtaosa heistä on alihankkijoiden palveluksessa. Ongelmana kuitenkin on, että suomalaisilla telakoilla, kuten muussakin teollisuudessa, rakennuksilla ja palveluissa, on vuosikausien ajan käytetty systemaattisesti hyväksi ulkomaista halpatyövoimaa. Suomalaisia työehtoja ei noudateta.

Kun hallitus vei läpi paikallista sopimista helpottaneen lakihankkeensa, se samalla helpotti ulkomaisen halpatyövoiman hyväksikäyttöä. Hallitus ei ole edistänyt niitä keinoja, joilla väärinkäytöksiin voitaisiin konkreettisesti puuttua ja pakottaa Suomessa toimivat yritykset noudattamaan suomalaisia työehtoja. Keinoja olisivat työntekijöiden oikeuksien vahvistaminen jatkuvien heikennysten sijaan, valvonnan ja viranomaisresurssien lisääminen, työvoiman saatavuusharkinnan tiukentaminen, tilaajavastuun kiristäminen ja pääurakoitsijan vastuuttaminen rikkomuksista, alipalkkauksen kriminalisoiminen sekä ammattiliittojen kanneoikeus.

Julkisessa vientitakuu- ja vienninrahoitustoiminnassa tulisi ottaa huomioon, miten vientikauppa hyödyttää Suomen kansantaloutta eli miten ns. suomalainen intressi toteutuu — työllistääkö suo-

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 4

malainen yritys Suomessa, suomalaisin työehdoin ja maksetaanko verot Suomeen. Finnveran tulee vienninrahoitustoiminnassaan noudattaa sitä sääntelevien lakien ohella OECD:n sopimuksia ja ehtoja. Kansainvälisen vientiluottosopimuksen ohella viennin rahoitusta sääntelevät myös mm. vastuullisuutta koskevat OECD:n ohjeet. Alkeellinenkin yritysten yhteiskuntavastuun noudattaminen edellyttää Suomen lakien ja suomalaisten työehtosopimusten noudattamista. Nyt tämä ei toteudu.

Murtajakaupoissa riski osaamisen siirrosta

Lokakuun alussa julkisuuteen annetut tiedot aiesopimuksesta koskien Yhdysvaltain rannikkovartioston jäänmurtajatilauksia tulisivat kanadalaisomisteisen Helsingin telakan ja kotimaisessa omistuksessa olevan Rauman telakan rakennettaviksi. Pääosa 11 murtajan tilauksesta tehtäisiin Yhdysvalloissa, neljä Suomessa. Rannikkovartiosto on yksi Yhdysvaltain asevoimien kuudesta puolustushaarasta. Sen tilauksia ei lain mukaan ole voinut tehdä ulkomailla erityisiä kansallisen turvallisuuden tarpeita koskevia poikkeuksia lukuun ottamatta. Julkisuuudessa on ilmoitettu esimerkiksi suomalaistelakoilta tilattavien murtajien olevan identtisiä Yhdysvalloissa samaan aikaan rakennettavien murtajien kanssa. Lisäksi Suomessa rakennettavien alusten aseistaminen tapahtuisi Yhdysvalloissa. Helsingin telakan omistava kanadalaisyhtiö Davie on ilmoittanut miljardiluokan investoinneista Yhdysvalloissa sijaitsevaan telakkatuotantonsa — tarkoituksena nimenomaan jäänmurtajien valmistaminen. Rannikkovartioston tilaukseen liittyvä merkittävä Yhdysvaltain kansallisen turvallisuuden intressi viittaa vahvasti siihen, että riski suomalaisen osaamisen ja teknologian siirrosta ja menettämisestä Yhdysvaltoihin on todellinen ja huomattava.

Sotilasmenojen voimakas lisääminen heikentää julkista taloutta

Vuodelle 2026 puolustusministeriön pääluokkaan 27 ehdotetaan 6 297 046 000 euron määrärahaa. Vuonna 2020 pääluokan menot olivat 3,173 miljardia euroa. Pääluokan menot ovat kasvaneet todella nopeasti — kaksinkertaistuneet viidessä vuodessa.

Esimerkiksi pelkän F-35-hävittäjähankinnan määräraha eli hankintavaltuuden käyttö on ensi vuodelle yli 1,35 miljardia euroa. Tästä indeksimenoja on peräti 133 600 000 euroa.

Lisäksi ensi vuodelle esitetään peräti 5 982 700 000 euron hankintavaltuutta sotilasmateriaalin hankintaan. Nyt esitettyä hankintavaltuutta voi verrata F35-hävittäjähankinnan vuonna 2020 hyväksytyyn 9 400 000 000 euron hankintavaltuuteen, josta se on reilusti yli puolet.

Puolustusmäärärahoja ovat viime vuosina nostaneet Nato-jäsenyyteen valmistautuminen ja jäsenyydestä koituvat kustannukset sekä edelliseen liittyen suuret hankintavaltuudet, kuten F-35 ja Laivue 2020 sekä uusimpana edellä mainittu lähes kuuden miljardin hankintavaltuus maavoimien kalustoon ja ammushankintoihin sekä Ukrainan tuen korvaamiseen.

Tämä kaikki havainnollistaa, millaiselle hallitsemattomalle kasvu-uralle Suomen sotilasmenot on sysätty. Kysymys ei enää ole sotilaallisen maanpuolustuksen ja Suomen alueen puolustamisen vaatimista määrärahoista, vaan varautumisesta kansainvälisiin tehtäviin osana sotilasliitto Natoa ja Yhdysvaltain johtamaa liittokuntaa.

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 4

Sotilasmienojen hallitsematon kasvu heikentää julkista taloutta erittäin merkittävästi jo nyt, mutta se tarkoittaa jo nyt toteutettavia kovia sosiaali- ja terveyspalveluiden, sosiaaliturvan ja koulutuksen leikkauksia. Leikkaukset heikentävät kansalaisten hyvinvointia ja vaikuttavat myös tuottavuutta sekä kansantalouden kasvua heikentäen, jolloin talouden ongelmat kertautuvat. Naton Haagin kokouksessa sovittu puolustusmienojen bkt-tavoitteen nostaminen 5 prosenttiin merkitsisi Suomen osalta kymmenen vuoden kuluttua 2035 jopa 20 miljardin euron vuotuisia sotilasmiehoja. Tällaisiin menotasoihin varautuminen pakottaisi tulevat hallitukset nykyisiä paljon kovempiin leikkauksiin kaikille budjetin osa-alueille.

Suunnitellut konesalihankkeet lisäävät sähkönkulutusta ja moninkertaistavat perusteettoman verotuen

Suomessa konesalit eli datakeskukset ovat vuodesta 2014 nauttineet merkittävää sähköverotukea eli verohelpotusta. Sähkövero on Suomessa porrastettu kahteen veroluokkaan. Yleisen sähköveroluokan I vero on 2,24 senttiä kilowattitunnilta. Alemman veroluokan II vero on 0,05 senttiä kilowattitunnilta. Sähkön veroluokkien välinen ero on valtioneutua. Datakeskukset ovat kuuluneet alemman sähköveroluokan II piiriin, vuodesta 2014 kokonaisteholtaan yli viiden megawatin konesaleilla oli mahdollisuus hankkia sähköä alemmalla sähköverolla. Vuonna 2022 alempaan veroluokkaan oikeutettujen konesalien voimaan tulleessa muutoksessa konesalien tehorajaa alennettiin 0,5 megawattiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön tuottamassa energiataseessa konesalien sähkön kulutuksen arvioidaan nousevan noin 3,8 terawattituntiin vuoteen 2030 mennessä. Tämä tarkoittaisi konesalien verotuen nousua noin 83 miljoonaa euroon vuonna 2030. Julkisuudessa on kerrottu useista konesaleihin liittyvistä investointihankkeista, jotka toteutuessaan voivat potentiaalisesti nostaa Suomen sähkön kulutusta merkittävästi enemmän. Elinkeinoelämän keskusliiton vihreän siirtymän investointien datakkunan mukaan esiselvitys-, suunnittelu- tai rakentamisvaiheessa olisi yhteensä 32 konesalihanketta. Jos uusien hankkeiden sähkötehon tarve olisi yhteensä 2 000 megawattia, tämä tarkoittaisi sähkönkulutuksena 16 terawattituntia. Tämä merkitsisi noin viidenneksen lisäystä nykyiseen Suomen sähkön kokonaiskulutukseen. Voimassa olevan sähköverolainsäädännön perusteella 16 terawattitunnin sähkön kulutus tarkoittaisi noin 350 miljoonan euron lisäystä vuotuisessa sähköverotuessa konesaleille. Julkisuudessa (mm. HS 2.2.2025) on esitetty sähköverotuen vuotuisen määrän voivan nousta jopa 600 miljoonaa euroon vuoteen 2035 mennessä.

Konesalien verotuelle ei ole perusteita. Kasvava kiinnostus konesali-investointeihin Suomeen selittyy suurimmaksi osaksi Suomessa tarjolla olevasta edullisesta ja puhtaasta sähköstä, vakaasta sähköverkosta, puhtaasta vedestä ja viileästä ilmastosta. Hukkalämmön hyödyntämismahdollisuudet kaukolämmön tuotannossa tai muussa toiminnassa tarjoavat konesaleille liiketoimintamahdollisuuksia konesalitoiminnan lisäksi. Konesalien sähköveron osalta Suomessa on ollut Ruotsia ja Norjaa matalampi sähkövero vuodesta 2023 lähtien Ruotsin ja Norjan poistettua verotuet.

Hallitus on antanut talousarvioesityksen yhteydessä eduskunnalle esityksen sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1260/1996) muuttamisesta (HE 97/2025 vp). Esitykseen ei — luonnosvaiheesta poiketen — kuitenkaan sisälly konesalien sähköverotuen poistoa. Tuen poiston on arvioitu tuottavan 47 miljoonaa lisää sähköverotuloja vuodessa. Kaivosten vas-

Valiokunnan lausunto TaVL 39/2025 vp
Eriävä mielipide 1

taavan verotuen poisto esitykseen sen sijaan edelleen sisältyy. Sen verotulovaikutus on huomattavasti pienempi kuin konesalien tuen poiston olisi ollut, 11 miljoonaa euroa vuodessa.

Talousarvioesityksessä (HE 99/2025 vp) konesalien verotuen poisto on kirjattuna 1.7.2026 alkaen voimaantulevaksi. On syytä erikseen korostaa, että konesalien osalta veroperustemuutosta ei siis kuitenkaan ole eduskunnalle esitetty. Asia on 23.10. valtioneuvoston yleisistunnon listalla, mutta julkisuudessa olleiden tietojen mukaan (mm. HS 22.10.) hallituksen piirissä ei ole syntynyt asiasta yksimielisyyttä Taustalla on ilmeisesti Googlen ja muiden alan suuryhtiöiden voimakas lobbaus verotuen säilyttämisen puolesta.

Hallituksen päättämättömyys datakeskusasiassa kuvastaa sen politiikkaa laajemminkin. Hallitus ajaa suurten yhtiöiden etuja eikä tosiasiallisesti välitä niistä useista haitallisista vaikutuksista, joita tällainen politiikka kansantaloudelle ja yhteiskunnalle aiheuttaa. Tämä koskee myös hallituksen esitystä ensi vuoden talousarvioksi.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 23.10.2025

Johannes Yrttiaho vas